

بسمه تعالی
وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال

راهنمای
تقویم کنترل آفات مهم کشاورزی
در باغات مادری، نهالستان ها و مزارع بذری
ایران

نگارش: سیدحمیدرضا فرقانی
کارشناس ارشد تحقیقات فناوری بذر و نهال
تابستان ۱۳۹۰

بسمه تعالی

فرم ثبت انتشارات وزارت جهاد کشاورزی
در مرکز اطلاعات و مدارک علمی و تحقیقاتی کشاورزی

عنوان : راهنمای تقویم کنترل آفات کشاورزی در باغات مادری ، نهالستان ها و مزارع بذری ایران

نویسنده : سیدحمیدرضا فرقانی

شماره طرح:

مترجم : -

در صورتی که اثر ترجمه باشد لطفاً عنوان و مشخصات کامل مأخذ اصلی را مرقوم فرمائید

گردآورنده :

ناظر :

ویراستار : دکتر علیرضا صبوری

چاپ :

در صورت تجدید چاپ لطفاً تاریخ انتشار چاپهای قبلی را مرقوم فرمائید

ویرایش : محل نشر : نام ناشر : تاریخ انتشار : تعداد صفحات : تیراژ : زبان متن :

لطفاً موضوع کتاب یا نشریه خود را در حدود ۵۰ کلمه مرقوم فرمائید

موضوع : تعیین زمان تقریبی انجام اقدامات کنترلی آفات در مزارع بذری و باغات مادری و نهالستان های ایران را در مناطق مختلف کشور بیان می کند تا به عنوان یک راهنمای و آگاه کننده اولیه و پیش گیری کننده باشد و بتواند از خسارات بعدی یا بیشتر جلوگیری نماید.

نوع :

کتاب □

نشریه □√

نشریه اداری □

فهرست	صفحه
مقدمه	۴
فروردین	۵
اردیبهشت	۸
خرداد	۱۲
تیر	۱۵
مرداد	۱۷
شهریور	۱۸
مهر	۱۹
آبان	۲۰
آذر	۲۱
دی	۲۱
بهمن	۲۲
اسفند	۲۳
نکات مهم در اجرای کنترل تلفیقی آفات	۲۵

حشرات در بسیاری از موارد با افزایش جمعیت به عنوان رقیب انسان در استفاده از منابع گیاهی مطرح بوده اند و انسان در برابر آنها به اقدامات مختلفی متوصل شده است، اما باید دانست که این حشرات همیشه جنبه زیان آور نداشته بلکه در بسیاری از موارد موجب همزیستی مسالمت آمیز بوده اند و خلقت آنها توسط خداوند از روی خرد و حکمتی است که سالیان سال طول خواهد کشید تا بتوان از آنها مطلع شد. لیکن استفاده بهینه از امکانات و وسایل مختلف می تواند ضمن ثبات اکوسیستم و عدم تغییرات شدید در آن موجب کاهش عوامل خسارت زا در محیط زیست و اکوسیستم های گیاهی شود. بدین منظور و برای آسان تر نمودن استفاده از شرایط و اقدامات مختلف، به اختصار مهم ترین عوامل کنترلی آفات گوناگون باغات و مزارع بذری ایران را به طور چکیده و مختصر برای راهنمایی متخصصان و کشاورزان پیشرو مطرح نموده ایم که امیدواریم مورد توجه و استفاده بهینه قرار گیرد. ضمن این که یادآوری می گردد که هر اقدامی که در این مجموعه بیان شده، باید زیر نظر متخصصان گیاه پزشکی و راهنمایی آنها صورت پذیرد. لازم به ذکر است که این مجموعه به گونه ای مطرح شده که هر اقدام کنترلی در یک روز از ماه های سال ذکر شده است، ولی نه به این حالت که در همان روز تعیین شده، اقدام کنترلی باید صورت گیرد، بلکه طی یک دوره یا چند مرحله انجام می پذیرد. مثلاً اگر کنترل شیمیائی سرخپو می چغندر در روز ۱۷ تیر ماه در متن آورده شده است اشاره شده که این کنترل در هفته اول تیرماه است چرا که در مناطق مختلف زمان کنترل بر حسب شرایط زیستی آفت و رشد گیاه متفاوت می باشد به همین جهت روش های کنترلی به صورت کلی تر و در یک زمان مناسب اما در همان محدوده زمانی ایده ال پیش بینی شده است.

روزهای ماه	نوع محصول	فروردین ماه
1	پسته	زمان کنترل مکانیکی زنبورهای مغزخوار پسته با جمع آوری و انهدام میوه های آلوده و کنترل زراعی (شخم پای درختان) در اکثر مناطق پسته کاری ایران
	پسته	زمان کنترل شیمیایی پوستخوار پسته در صورت نیاز و با ظهور حشرات کامل در اکثر مناطق پسته کاری ایران
	خرما	زمان کنترل شیمیایی سرخرطومی حنایی خرما با استفاده از قرص فستوکسین در جنوب ایران
2	بادام	ماه شروع کنترل مکانیکی و زراعی زنبور مغزخوار بادام
	مرکبات	زمان کنترل بیولوژیکی شپشک های آردآلود با رهاسازی کفشدوزک کرپیتولموس روی درختان مرکبات
	مرکبات	زمان کنترل بیولوژیکی شپشک استرالیایی با رهاسازی کفشدوزک استرالیایی روی مرکبات
3	گیلاس	زمان شروع کنترل شیمیایی مگس گیلاس
	درختان میوه	مرحله اول کنترل شیمیایی کنه قرمز اروپایی بر روی درختان میوه در گرگان و گنبد
	پسته	زمان کنترل شیمیایی پروانه برگخوار خاکستری بزرگ پسته در اغلب مناطق پسته کاری ایران
4	گندم	فروردین زمان کنترل شیمیایی سوسک سیاه گندم در صورت مشاهده ۲ تا ۳ لارو در هر مترمربع زمین با سموم گرانوله
	چغندر قند	اوایل فروردین ماه کشت زود هنگام چغندر قند جهت کاهش خسارت بید چغندر قند
	نیشکر	فروردین ماه زمان کنترل شیمیایی کرم ریشه خوار نیشکر با طعمه مسموم در خوزستان
	گندم	اوایل فروردین ماه کنترل شیمیایی علیه سن های گندم در جنوب کشور
	سیب زمینی	کنترل شیمیایی - زراعی علف های هرز حاشیه و داخل مزارع سیب زمینی علیه کارادینا در تهران و همدان
5	سیب زمینی	زمان کنترل بیولوژیکی سوسک کلرادوی سیب زمینی با رهاسازی بالتوری سبز در اردبیل و خراسان
	سیب زمینی	زمان کنترل شیمیایی کرم های مفتولی مزارع سیب زمینی در مناطق آلوده با استفاده از سموم گرانوله و زیر خاک کردن سموم تا عمق ۲۵ سانتی متر بوسیله دیسک
	گندم	نیمه اول فروردین ماه تا نیمه اول خرداد عدم سمپاشی علیه سن های گندم به علت قدرت پرازیته کردن بالای حشرات مفید در اصفهان خصوصا در لنجانات
۶	خربزه	دهه اول فروردین ماه زمان کنترل شیمیایی کفشدوزک خربزه در فسا و جهرم

	حبوبات	زمان تهیه طعمه مسموم با سم سوبین و سوبوس علیه کرم طوقه در مزارع حبوبات
	سیب زمینی	کنترل علف های هرز اطراف و داخل مزارع سیب زمینی در جهت کنترل بید سیب زمینی با کولتیواتور زدن و علفکش در صورت نیاز
8	گندم	اوایل تا اواخر فروردین ماه کنترل بیولوژیکی سن گندم با رهاسازی زنبور آسولکوس
	چغندر قند	زمان مبارزه شیمیایی با حشرات کامل خرطوم کوتاه چغندر قند
	یونجه	مرحله اول کنترل شیمیایی سرخرطومی های ریشه یونجه
	خریزه	زمان کنترل شیمیایی عروسک خربزه در مناطق آلوده
	راب خانگی	زمان مناسب طعمه پاشی مسموم برای کنترل راب خانگی در نواحی شمالی کشور (ترکیب مورد استفاده: سوبوس ۱۰۰ کیلوگرم+ سم (۳-۲) کیلوگرم+ آب ۶۰ لیتر)
10	اسفناج و انواع چغندر قند	فروردین ماه کنترل علف های هرز سلمک و ترشک در حاشیه و داخل مزارع اسفناج و انواع چغندر قند جهت کاهش جمعیت مگس چغندر قند
	چغندر قند	کنترل علف های هرز داخل و اطراف مزارع چغندر قند با علفکش و کولتیواتور زدن در جهت کنترل کارادرینا یا برگخوار چغندر قند، شب پره گاما، کک چغندر قند، مگس چغندر قند و کنه تارتن
	پنبه	کنترل علف های هرز داخل و اطراف مزارع پنبه جهت کاهش جمعیت برگخوار پنبه، کنه های تارتن و کرم های طوقه
	سیب	فروردین زمان کنترل شیمیایی لیس سب
11	سیب زمینی	فروردین فصل کنترل بیولوژیکی بید سیب زمینی با رهاسازی زنبور پارازیتوئید <i>Orgilus lepidus</i> و <i>Apanteles subandinus</i>
	چغندر قند	اوایل فروردین شروع مرحله اول کنترل شیمیایی زنجبرک چغندر قند و شته سیاه چغندر قند با مشاهده حشرات کامل و پوره ها
12	مزارع و باغات	زمان کنترل زراعی و شیمیایی لاروهای کرم سفید ریشه در مناطق آلوده با شخم زدن و بیرون آوردن لاروها یا با استفاده از سموم میکروبی
13	سیب زمینی	زمان کنترل بیولوژیکی لاروهای برگخوار سیب زمینی با ویروس N.P.V در مناطق معتدل و گرم مانند شیراز
	گندم	کنترل شیمیایی شته ال در گندم با استفاده از سموم فسفره یا گرانوله در صورت نیاز
15	یونجه	دهه دوم فروردین ماه زمان کنترل شیمیایی سرخرطومی برگ یونجه در مناطق معتدل سرد مانند همدان
	خریزه	نیمه فروردین به بعد زمان کنترل شیمیایی لاروهای عروسک خربزه با سموم گرانوله
	چغندر قند	نیمه دوم فروردین ماه زمان کنترل شیمیایی کک چغندر قند

	سیب زمینی	اواسط فروردین به بعد زمان کنترل شیمیایی زنجبرک سیب زمینی
16	نیشکر	اواسط فروردین تا اواسط تیرماه مرحله اول کنترل شیمیایی سوسک پنتادون نیشکر با سموم گرانوله در خوزستان
	چغندرقد	نیمه دوم فروردین تا اوایل اردیبهشت زمان کنترل شیمیایی خرطوم بلند دمبرگ چغندرقد
	چغندرقد	نیمه دوم فروردین ماه وجین علف های هرز مزارع چغندرقد جهت کاهش خسارت خرطوم بلند دمبرگ چغندرقد
	سبزی و صیفی	کنترل علف های هرز داخل و اطراف مزارع سبزی و صیفی جهت کنترل تریپس پیاز
17	سیب زمینی	کنترل علف های هرز اطراف و داخل مزارع سیب زمینی جهت کنترل زنجبرک
	درختان میوه	کنترل شیمیایی شته سبز سیب-شته هلو- شته خالدار هلو در مرحله اول در اغلب نقاط ایران
	درختان میوه	کنترل شیمیایی کرم سفید ریشه در مرحله اول در اغلب باغات در اکثر نقاط ایران
	نیشکر	فروردین و در زمان طغیان ملخ آسیایی کنترل شیمیایی در صورت لزوم
	گوجه، زردآلو و آلو	دهه آخر فروردین ماه زمان کنترل شیمیایی زنبور سیاه گوجه، زردآلود و آلو
21	خرما	دهه سوم فروردین ماه زمان کنترل مکانیکی خوشه های خرما به کشیدن پوشش حصیری روی آنها به مدت ۴۵ روز در خوزستان
	گیاهان زارعی	اواخر فروردین ماه زمان کنترل بیولوژیکی شب پره گاما با باکتری پاشی <i>Bt</i> برعلیه تخم های آفت در مزارع گیاهان زراعی مختلف (سیب زمینی، ذرت، یونجه و ...)
	سبزی و جالیز	کنترل شیمیایی و طمعه مسموم علیه حلزون ها و راب در شمال ایران
	انگور	مرحله اول کنترل شیمیایی کرم خوشه خوار و زنجبرک گلسترخ در زمان غنچه دهی و قبل از باز شدن گل ها؛ مرحله دوم سمپاشی در زمان غوره دهی و مرحله سوم در زمان شروع آبدارشدن میوه
24	گندم	کنترل شیمیایی سوسک سیاه گندم در گلستان؛ لرستان؛ فارس؛ آذربایجان؛ مغان؛ کرمانشاه؛ ایلام
25	خریزه	اواخر فروردین تا اواسط اردیبهشت کنترل شیمیایی کفشدوزک خریزه
26	لوبیا	اواخر فروردین ماه کنترل شیمیایی حشرات کامل مگس لوبیا در کرج
	سبزی و جالیز	فروردین کنترل شیمیایی کفشدوزک خریزه در زمان رویت آثار خسارت حشرات کامل در اغلب مناطق ایران
28	گندم	زمان کنترل موش تاترا؛ موش ورامین؛ مریون ها در مزارع گندم و سایر غلات با طمعه مسموم در اکثر نقاط ایران
	مرکبات	زمان کنترل شیمیایی حلزون ها و راب در شمال ایران و سایر مناطق کشت

29	گندم غلات	ماه کنترل شیمیایی و طمععه مسموم علیه ملخ صحرایی در مزارع غلات در مناطق جنوبی و جنوب شرقی ایران
30	درختان میوه	اواخر فروردین ماه مرحله اول کنترل شیمیایی کنه قرمز اروپایی در روی درختان میوه در ارومیه
31	گندم	کنترل شیمیایی و طمععه مسموم علیه ملخ ایتالیایی و ملخ بربری و ملخ تورانی در مزارع گندم در اغلب نقاط ایران
	توتون	کنترل شیمیایی کرم طوقه بر؛ کرم مفتولی؛ آبدزدک؛ حلزون و راب با طمععه مسموم در شمال ایران

روزهای ماه	نوع محصول	اردیبهشت ماه
1	گوجه و آلو	شروع کنترل شیمیایی شپشک نخودی گوجه و آلود در مناطق گرم
	درختان میوه	شروع مرحله اول کنترل شیمیایی کنه قرمز اروپایی روی درختان میوه در خوی
	توت	اوایل اردیبهشت ماه مرحله اول کنترل شیمیایی شپشک توت
	پسته	اوایل اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی پسیل پسته با توجه به مرحله خسارت در هر منطقه
2	پسته	اوایل اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی زنجبرک پسته در قزوین
	پسته	زمان کنترل شیمیایی سرشاخه خوار پسته در صورت نیاز در اغلب مناطق
	خرما	اوایل اردیبهشت کنترل شیمیایی کرم میوه خوار، کرم گرده خوار، زنجبرک و سوسک کرگونی خرما در مرحله اول در مناطق کشت خرما
	خرما	مرحله دوم کنترل شیمیایی سپردار معمولی خرما در جنوب ایران
3	خرما	مرحله اول کنترل شیمیایی شپشک شفاف خرما در جنوب
	خریزه	دهه اول اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی کفشدوزک خریزه در ورامین
	چغندر قند	اوایل اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی شب پره زمستانه چغندر قند (در صورت شیوع آفت)

4	چغندر قند	زمان کنترل شیمیایی مگس چغندر قند، خرطوم بلند دمبرگ چغندر قند و شته سیاه باقلا روی چغندر قند
5	سیب زمینی	اوایل اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی مزارع سیب زمینی علیه کارادرینا یا برگخوار سیب زمینی با تکرار ۱۰ روزه
	کلم	نیمه اول اردیبهشت ماه شروع کنترل شیمیایی لارو سفیده کلم
	نخود	نیمه اول اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی مگس مینوز نخود
6	لوبیا	اوایل اردیبهشت ماه شروع کنترل شیمیایی برگخوار لوبیا با تکرار ۱۰ روزه
	گوجه فرنگی	اوایل اردیبهشت ماه کنترل علف های هرز اطراف و داخل مزارع گوجه فرنگی جهت کنترل کنه های تارتن
	سیب و سایر درختان میوه	کنترل شیمیایی مینوز لکه گرد سیب به محض رویت لاروها در تهران؛ لرستان؛ کرمان؛ مرکزی؛ خراسان؛ اصفهان؛ سمنان؛ آذربایجان شرقی و غربی
7	کلم	نیمه اول اردیبهشت ماه زمان کنترل بیولوژیکی لاروهای سفید کوچک کلم (سن یک) با باکتری پاشی ($B.t$) و عصاره های متانولی گیاهان گندایش و یا آقطی در مزارع انواع کلم ها و خردل
	یونجه	اول اردیبهشت تا دهه اول خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی سرخرطومی برگ یونجه در صورت نیاز در کرج
	چغندر قند و پنبه	اوایل اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی و بیولوژیکی برگخوار چغندر قند و شب پره گاما در مزارع چغندر قند و پنبه با مشاهده (تخم ها و لاروها) و محلول پاشی با $B.t$ و سموم مجاز با یک تکرار ۱۰ روزه
	چغندر قند	اوایل اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی سوسک باریس و الوباریس چغندر قند با مشاهده حشرات کامل
8	چغندر قند	اوایل تا اواسط اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی کک چغندر قند در زمان ظهور جوانه های سبز چغندر قند
	چغندر قند	زمان کنترل شیمیایی مزارع چغندر قند علیه مگس چغندر قند
	کلم	زمان کنترل بیولوژیکی لاروهای شب پره کلم با $B.t$ یا یکی از سموم تماسی- نفوذی
9	کلم	اردیبهشت ماه کنترل بیولوژیکی لاروهای بید کلم با $B.t$ ۳ کیلوگرم در هکتار
	جالیز	زمان حذف هندوانه های ابوجهل در ابرقو جهت کنترل سرخرطومی جالیز
10	کلم	زمان نصب تله های فرمونی جهت به دام انداختن حشرات نر و کاهش جفتگیری برای کاهش جمعیت بید کلم
	پیاز- سبزی و صیفی	کنترل شیمیایی تریپس پیاز در مزارع سبزی و صیفی با سموم کم دوام و رعایت دوره کارانس در دوره برداشت

	گندم	کنترل شیمیایی و طعمه مسموم علیه ملخ بومی قم <i>Thisoicetrnus</i> و ملخ <i>Decorana</i> و پیشانی سفید در مزارع غلات در قم؛ آذربایجان شرقی؛ کرمانشاه؛ کردستان؛ لرستان؛ گلستان؛ مازندران
	انگور	(یک هفته پس از باز شدن جوانه ها) کنترل شیمیایی تریپس های مو در اغلب مناطق ماکاری ایران
12	لوبیا	زمان کنترل شیمیایی مرحله دوم برگخوار لوبیا
13	سیب	شروع کنترل شیمیایی شپشک وای سیب در مرحله اول در استان تهران
14	سیب زمینی	زمان کنترل لاروهای برگخوار سیب زمینی (کارادرینا) با استفاده از ویروس N.P.V در کرج
	گندم غلات	در زمان ظهور سنبله ها کنترل شیمیایی شته روسی و سایر شته ها در اکثر نقاط ایران بجز دشت مغان و شمال کشور
16	گندم	از نیمه اردیبهشت ماه به بعد کنترل شیمیایی سن های گندم در مناطق غربی و مرکزی کشور
	پسته	اواسط اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی زنجبرک پسته در اغلب مناطق
	درختان جنگلی و غیر مثمر	کنترل شیمیایی برگخوار سفید بلوط در جنگل های بلوط غرب ایران
17	خربزه	اواسط اردیبهشت ماه زمان کنترل مکانیکی مگس جالیز و خربزه با ملاس پاشی یا پیچیدن میوه داخل برگ های مجاور و خاک دهی در زمان فندق شدن میوه و یا کنترل شیمیایی توأم با سمپاشی علیه شته، تریپس و کنه
	زیتون درختان جنگلی و غیر مثمر	نیمه دوم اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی پوره های پسیل زیتون تا ۱۰ تیر در رودبار و طارم کنترل شیمیایی برگخوار گزنده بلوط در جنگل های غرب فارس
18	مرکبات	اواسط بهار به بعد زمان کنترل شیمیایی سپردار وای مرکبات
	کلم	اواسط اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی راب زرد در مزارع کلم
	سیب	زمان کنترل شیمیایی سپردار وای سیب در اصفهان
19	گیلاس	اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی مگس گیلاس
	پسته	اواسط اردیبهشت ماه زمان کنترل شیمیایی سپردار وای و سپردار سیاه پسته در اغلب مناطق
	درختان جنگلی و غیر مثمر	کنترل شیمیایی روانه دم طلایی در جنگل های ارسباران؛ اردبیل و زنجان

20	ذرت	نیمه دوم اردیبهشت تا خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی کرم ذرت
	سویا	در اوایل فصل رشد کنترل شیمیایی <i>Prodenia Agrotis</i> در اغلب مناطق کشت
21	سیب	زمان کنترل شیمیایی لیسه سیب در اکثر مناطق
	آفتابگردان	در اوایل فصل رشد کنترل شیمیایی <i>Prodenia Agrotis</i> در اغلب مناطق کشت
22	برنج	از اردیبهشت ماه تا آخر خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی کرم ساقه خوار برنج
23	گندم	اواخر اردیبهشت ماه تا اوایل خرداد ماه کنترل شیمیایی سن های گندم در اردبیل و آذربایجان (مناطق سرد)
24	بادام	اواسط اردیبهشت ماه مرحله اول کنترل شیمیایی زنبور مغزخوار بادام
25	گوجه فرنگی	اواخر اردیبهشت تا اوایل خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی کرم غوزه گوجه فرنگی (علیه لارو) با ویروس N.P.V و باکتری <i>B.t</i> یا سموم شیمیایی مجاز و توصیه شده در اغلب مناطق
26	نخود فرنگی	اواخر اردیبهشت کنترل شیمیایی سوسک نخودفرنگی در زمان غنچه دهی با سموم کم تاثیر بر روی حشرات گرده افشان
	گیاهان زینتی	کنترل شیمیایی حلزون و لیسک با طعمه مسموم در اغلب مناطق
	درختان جنگلی و غیر مثمر	کنترل شیمیایی ملخ بال کوتاه در جنگل های خوزستان، فارس و بویر احمد
28	ذرت	اواخر اردیبهشت تا نیمه خردادماه زمان مبارزه با لاروهای شب پره تک نقطه ای ذرت با استفاده از طعمه مسموم
29	توتون	اواخر اردیبهشت تا اوایل خردادماه کنترل شیمیایی شته توتون (در صورت مشاهده ۲۰٪ آلودگی) در گیلان، مازندران و گلستان
30	توتون	اواخر اردیبهشت تا اواسط خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی کرم های طوقه یا آگروتیس در مزارع توتون گیلان، مازندران و گلستان با سموم گرانوله
	چغندر قند	اواخر اردیبهشت تا اواسط خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی کرم های طوقه یا آگروتیس در مزارع چغندر قند با استفاده از سموم گرانوله
31	سیب زمینی	اواخر اردیبهشت ماه زمان کنترل بیولوژیکی سوسک کلرادوی سیب زمینی با محلول پاشی قارچ <i>بواریا باسیانا</i> در اردبیل
	چای	اواخر اردیبهشت ماه کنترل شیمیایی شپشک های آردالود در مناطق چایکاری خصوصا همجوار با باغات مرکبات در مرحله اول

روزهای ماه	نوع محصول	خرداد ماه
1	مرکبات	اوایل خرداد مرحله اول کنترل شیمیایی سپردار سیاه مرکبات
	چغندر قند	اوایل خرداد مرحله اول کنترل شیمیایی بید چغندر قند
	خرما	اوایل خرداد ماه کنترل شیمیایی سوسک چوبخوار خرما در جیرفت و سیستان و بلوچستان
2	گیلاس	زمان کنترل شیمیایی مگس گیلاس
	سیب و گلابی	شروع کنترل شیمیایی سنک سیب و گلابی
3	بادام و درختان میوه	شروع کنترل شیمیایی علیه شپشک نخودی گوجه، آلو، بادام و شته های درختان میوه
	سویا	کنترل شیمیایی شب پره گاما و کارادرینا و کرم قوزه در اغلب مناطق کشت خصوصا شمال ایران
4	مرکبات	مرحله اول کنترل شیمیایی شپشک سان ژوزه روی مرکبات گیلان و مازندران
	پسته	زمان کنترل شیمیایی سرشاخه خوار پسته (در صورت نیاز)
5	مرکبات	از خرداد تا تیرماه نوبت اول کنترل شیمیایی کنه زنگار مرکبات
	خرما	زمان کنترل شیمیایی مرحله دوم شپشک شفاف خرما
6	برنج	زمان کنترل علف های هرز مزارع برنج و پخش طعمه مسموم علیه شب پره تک نقطه ای برنج در شمال ایران
	چغندر قند	زمان کنترل شیمیایی کرم برگخوار چغندر قند
7	سیب	زمان کنترل شیمیایی شپشک واوی سیب در مرحله اول در استان تهران
	خرما	مرحله دوم کنترل شیمیایی میوه خوار خرما، کرم گرده خوار خرما و زنجره خرما و سوسک کرگدنی خرما در جنوب کشور
8	خرما	نیمه اول خرداد ماه تا اوایل مرداد کنترل شیمیایی کنه گردآلود خرما با برخی کنه کش های سازگار در اغلب مناطق خرما خیز
	نخود	زمان کنترل بیولوژیکی کرم دانه خوار نخود با رهاسازی زنبور پارازیتوئید <i>Habrobracon hebetor</i>

9	نخود	کنترل بیولوژیکی کرم دانه خوار نخود با ویروس N.P.V در کرمانشاه و ایلام
	یونجه	از اوایل خرداد ماه مرحله دوم کنترل شیمیایی سرخرطومی های ریشه یونجه در اغلب مناطق کشت
10	پنبه	زمان کنترل بیولوژیکی کرم غوزه پنبه با استفاده از <i>B.t</i>
	انجیر	کنترل شیمیایی کنه تارتن در شروع خسارت در اکثر مناطق کشت
11	پنبه	زمان کنترل شیمیایی آفات پنبه از جمله کرم غوزه پنبه، کرم خاردار پنبه و کرم برگخوار کک پنبه (در صورت لزوم)
	درختان میوه	اواخر بهار (خرداد) مرحله دوم کنترل شیمیایی شته سبز سیب -شته هلو-شته خالدار هلو و شته خونی در اغلب مناطق ایران
12	گلرنگ	زمان کنترل شیمیایی کرم طبق خوار گلرنگ
	توتون	زمان کنترل شیمیایی کرم برگخوار مصری در مزارع توتون در شمال کشور
13	بادام و درختان میوه	زمان کنترل شیمیایی شپشک نخودی بادام و شته های درختان میوه
	درختان هسته دار	آخرین کنترل شیمیایی سپردار سفید آسیایی در درختان هسته دار در کرج
14	بادام	مرحله دوم کنترل شیمیایی زنبور مغزخوار بادام (۲۰ روز بعد از مرحله اول)
15	گندم	زمان کنترل شیمیایی سن گندم در اردبیل، مشکین شهر (استان اردبیل) و فریدون شهر (استان اصفهان)
	گللابی	زمان کنترل شیمیایی پسیل گللابی
16	درختان میوه	شروع کنترل شیمیایی کرم خراط در درختان میوه
	گندم	اواسط خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی پروانه خوشه خوار گندم
17	سیب زمینی	اواسط خرداد زمان کنترل شیمیایی سوسک کلرادوی سیب زمینی در اردبیل؛ آذربایجان شرقی و غربی؛ گیلان؛ همدان و زنجان و خراسان
	چغندر قند	زمان کنترل برگخوار کارادرینا (نسل دوم) در مزارع چغندر قند در زمان تفریح تخم ها با باکتری پاش (<i>B.t</i>)
18	غلات (گندم)	زمان کنترل شیمیایی مزارع غلات (گندم) علیه پروانه خوشه خوار گندم در صورت بالا بودن جمعیت آفت
	کنجد	زمان کنترل شیمیایی مزارع کنجد علیه آسیب زنجبرک
	گندم	نیمه دوم خرداد کنترل موش کلاهو با طمعه مسموم در خراسان، همدان، قزوین، زنجان و کردستان

22	برنج	اواخر خرداد ماه زمان شخم عمیق زمین اصلی برنج علیه سرخرطومی برنج در شمال ایران
	پنبه	از خرداد و تیرماه زمان کنترل شیمیایی عسلک پنبه در مزارع پنبه خصوصاً در خوزستان
23	بادمجان	خرداد تا تیرماه زمان کنترل شیمیایی لارو پروانه میوه خوار بادمجان با توجه به خسارت آفت در هر منطقه
	کاج و درختان جنگلی و غیر مثمر	اواسط تا اواخر خردادماه یک تا دو نوبت کنترل شیمیایی جوانه خوار کاج و شته های کاج در شمال ایران (گیلان و مازندران)
24	یونجه	کنترل شیمیایی شته های یونجه در اکثر مناطق یونجه کاری
25	سیب زمینی	اواخر خرداد ماه کنترل لارو کرم های طوقه با طعمه پاشی در مزارع سیب زمینی و ...
	کیوی	کنترل بیولوژیکی شپشک توت و سپردار قهوه ای در گرگان؛مازندران و گیلان
26	زیتون	تا اوایل تابستان کنترل شیمیایی سپردار بنفش زیتون با یک تکرار ۱۵ روزه
27	جالیز	اواخر خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی سرخرطومی جالیز در فارس
	برنج	اواخر خرداد ماه کنترل شیمیایی کرم ساقه خوار برنج در گیلان؛مازندران؛گلستان؛الموت؛قزوین؛طارم؛زنجان؛اصفهان؛میانه
28	مرکبات	اواخر خرداد تا اوایل تیرماه مرحله اول کنترل شیمیایی شپشک سپردار قهوه ای مرکبات
	برنج	اواخر خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی شب پره تک نقطه ای برنج در گیلان
	چغندر قند و سیب زمینی	اواخر خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی کرم طوقه (در مرحله لاروی) در مزارع چغندر قند، سیب زمینی و ...
	ذرت	اواخر خرداد تا اواخر تیرماه کنترل شیمیایی کرم ساقه خوار اروپایی ذرت زمانی که ۵۰٪ تخم ها تفریخ شده باشند (در گیلان در اوایل مرداد و شهریور نسل های ۲ و ۳ در صورت لزوم اقدام شیمیایی ضروری است)
	جالیز	اواخر خرداد مرحله اول کنترل شیمیایی سرخرطومی جالیز و دو هفته بعد (مرحله دوم)
29	بادمجان	اواخر خرداد ماه زمان نصب حصارهای ۵/۲ متری اطراف مزارع بادمجان جهت جلوگیری از ورود پروانه میوه خوار بادمجان به مزرعه
	درختان میوه	اواخر خرداد ماه مرحله دوم کنترل شیمیایی کرم خراط در درختان میوه
	برنج	اواخر خرداد ماه کنترل شیمیایی کرم سبز برگخوار

30	آفتابگردان	اواخر خرداد ماه زمان کنترل شیمیایی پروانه دانه خوار آفتابگردان در زمان ظهور لاروها
31	پنبه و جالیز	اواخر خرداد تا اوایل تیر ماه زمان کنترل شیمیایی عسلک پنبه توأم با ۳ مرحله رهاسازی بالتوری سبز به فاصله های ۲۰، ۳۰ و ۴۰ روز بعد از سمپاشی در مزارع پنبه و جالیز

روزهای ماه	نوع محصول	تیر ماه
1	درختان میوه	مرحله دوم کنترل شیمیایی کنه قرمز اروپایی درختان میوه در ارومیه ، خوی ، گرگان و گنبد
2	مرکبات	اوایل تابستان کنترل بیولوژیکی بالشک دراز مرکبات با آلوده سازی پوره ها به قارچ <i>Sephaluporium</i> و یا کنترل شیمیایی آن
	خرما	مرحله دوم کنترل شیمیایی کنه گردآلود خرما در جنوب کشور
3	ذرت	دهه اول تیرماه کنترل شیمیایی کرم ساقه خوار اروپایی ذرت در گیلان
	سیب زمینی	اوایل تیرماه کنترل شیمیایی سوسک کلرادوی سیب زمینی با مخلوط B.t و حنا یا اسید بوریک و B.t در اردبیل؛خراسان؛آذربایجان؛زنجان؛همدان گیلان
4	پنبه، یونجه، ذرت و چغندر	کنترل شیمیایی لارو کرم برگخوار پنبه، یونجه، ذرت و چغندر
	آفتابگردان	اوایل تیرماه کنترل شیمیایی پروانه دانه خوار آفتابگردان و با تکرار ۱۰ روزه در گرگان
5	برنج	کنترل شیمیایی شب پره تک نقطه ای برنج در شمال ایران
6	ذرت	از تیر تا شهریور ماه رهاسازی زنبورهای پارازیتوئید <i>Platytemlenous</i> علیه کرم ساقه خوار ذرت در خوزستان
7	پنبه	کنترل شیمیایی سنک غوزه مصادف با ظهور غنچه های سبز پنبه با توجه به تعداد نسل آفت در هر منطقه با (۲-۳) بار سمپاشی
	گلرنگ	اوایل تیرماه کنترل شیمیایی سنک تخم گلرنگ در زمان غنچه دهی مزارع گلرنگ

8	پنبه و کلزا	سه بار رهاسازی دشمنان طبیعی نظیر، <i>Stethorus, Orius, Phythoseiolus</i> در شروع آلودگی در مزارع پنبه و کلزا
9	ذرت	کنترل شیمیایی مرحله دوم کرم ساقه خوار اروپایی ذرت
	غلات	تیر و مرداد ماه کنترل زراعی (شخم پس از برداشت) همراه دیسک زدن علیه پروانه برگخوار غلات
10	چغندر قند و سیب زمینی	اوایل تیر ماه کنترل شیمیایی لارو، کرم طوقه در مزارع چغندر قند، سیب زمینی و بیدلیتا در مزارع چغندر...
11	سیب زمینی و چغندر قند	کنترل لاروهای کرم های طوقه با طعمه پاشی (سم+ سبوس= گرانوله) در مزارع سیب زمینی، چغندر قند و ...
	درختان میوه	اوایل تابستان کنترل شیمیایی کرم سفید ریشه در اغلب باغات در مرحله دوم در اکثر نقاط ایران
	برنج	شروع مبارزه بیولوژیک با کرم ساقه خوار برنج در گیلان با نصب تریکوکارت
15	هلو	اواسط تیر ماه شروع کنترل شیمیایی سرشاخه خوار هلو
	درختان رزاسه	پانزدهم تیر تا ۱۵ اسفند ماه کنترل مکانیکی سرشاخه های آلوده درختان رزاسه
16	درختان میوه	اواسط تیر ماه مرحله سوم کنترل شیمیایی کرم خراط در درختان میوه
	آلو	اواسط تیر ماه کنترل شیمیایی کرم آلو
	سبزی و جالیز	اواسط تیر ماه به بعد کنترل شیمیایی مگس مینوز در اغلب مناطق ایران
17	توت	اواسط تیر ماه مرحله دوم کنترل شیمیایی شپشک توت
	نیشکر	اواسط تیر ماه کنترل شیمیایی مرحله اول کرم ساقه خوار نیشکر
18	پنبه و توتون	نیمه دوم تیر تا اوایل مرداد ماه مرحله اول کنترل شیمیایی کرم غوزه پنبه در مزارع پنبه و توتون
	سوژا	نیمه دوم تیر ماه زمان کنترل شیمیایی کرم دانه خوار سوژا با مشاهده اولین آلودگی با تکرار ۱۰ روزه
	سیب	نیمه تیر ماه شروع مرحله دوم کنترل شیمیایی شپشک واوی سیب در استان تهران
19	گوجه فرنگی	کنترل شیمیایی کنه حنایی گوجه فرنگی در مزرعه با رویت علایم ظهور خسارت
	سویا	کنترل شیمیایی کنه های تارتن با مشاهده ۳ تا ۵ کنه در پشت برگ یا ۳۰٪ آلودگی در مزرعه
	درختان جنگلی و غیر مثمر	کنترل شیمیایی کنه های تارتن در شمال ایران و فضای سبز تهران

22	برنج	مرحله دوم کنترل شیمیایی شب پره تک نقطه ای برنج در گیلان
25	درختان میوه	اواخر تیر تا اوایل مرداد ماه زمان کنترل شیمیایی کرم سفید ریشه درختان میوه در اکثر مناطق آلوده
26	کنجد	اواخر تیرماه زمان کنترل شیمیایی پروانه بذرخوار کنجد در جیرفت و در اواسط شهریور در خوزستان (در صورت نیاز)
	گیاهان زینتی	اوایل تابستان کنترل بیولوژیکی شپشک های آردآلود و کنه های تارتن در اغلب مناطق
27	درختان میوه	اواخر تیر ماه شروع مرحله دوم کنترل شیمیایی سپردار سفید آسیایی درختان میوه در کرج
28	یونجه	اوایل تابستان کنترل شیمیایی شته های یونجه در اکثر مناطق یونجه کاری
29	چای	اواخر تیرماه کنترل کنترل شیمیایی شپشک های آردآلود در مناطق چایکاری و همجوار با باغات مرکبات در مرحله دوم
30	سیب	اواخر تیر ماه تا اوایل مردادماه مرحله دوم کنترل شیمیایی سپردار واوی سیب در استان تهران
31	خراط	اواخر تیر ماه مرحله چهارم کنترل شیمیایی کرم خراط

روزهای ماه	نوع محصول	مرداد ماه
1	آلو و گوجه	زمان کنترل شیمیایی شپشک نخودی آلو و گوجه در مناطق گرم
	مرکبات	مرحله دوم کنترل شیمیایی شپشک سان ژوزه روی مرکبات در گیلان
2	برنج	زمان کنترل شیمیایی سرخرطومی برنج در فارس
	یونجه	زمان کنترل شیمیایی سرخرطومی های ریشه یونجه در مرحله سوم
3	نیشکر	از مرداد تا شهریورماه رهاسازی با حفظ حشرات مفید (زنبور پارازیتیوئید <i>Platytenomus</i>) علیه کرم ساقه خوار نیشکر در خوزستان
	نیشکر	اوایل مرداد تا اواخر آذر، مرحله دوم کنترل شیمیایی سوسک پنتادون نیشکر با سموم گرانونه در خوزستان
4	سویا	زمان کنترل شیمیایی پروانه دانه خوار سویا با یک بار تکرار ۱۰ روز بعد

5	سیر	زمان کنترل حشرات کامل کرم سیر با استفاده از تله های نوری و فرمونی
6	نیشکر	کنترل شیمیایی موش ورامین در صورت نیاز با طمعه مسموم
7	درختان میوه	آخرین مرحله کنترل شیمیایی سپردار سفید آسیایی درختان میوه در کرج
8	گلایی	کنترل شیمیایی پسیل گلایی
9	درختان میوه	مرحله پنجم کنترل شیمیایی کرم خراط در درختان میوه و در مناطق الوده
	برنج	اواسط مرداد ماه مرحله اول کنترل شیمیایی کرم ساقه خوار سزامیا در فارس؛ خوزستان؛ ایلام؛ سیستان و بلوچستان
15	زیتون	اواسط مرداد ماه زمان کنترل شیمیایی علیه پوره شپشک سیاه زیتون با یک تکرار ۲۰ روزه در منطقه رودبار
17	پنبه و توتون	نیمه دوم مرداد ماه مرحله دوم کنترل شیمیایی کرم غوزه پنبه در مزارع پنبه و توتون در شمال کشور
18	جالیز و پنبه	نیمه دوم مرداد تا اوایل شهریور ماه زمان کنترل شیمیایی شته جالیز و پنبه
19	نخود و حبوبات	اواسط تابستان کنترل مگس های مینوز برگ نخود در مناطق نخودکاری
20	یونجه	در طی تابستان کنترل شیمیایی کرم کار/درینا و پرودنیا در اغلب مناطق یونجه کاری در صورت نیاز
21	پنبه	اواخر مرداد ماه زمان کنترل شیمیایی کرم خاردار پنبه تا ۳ مرحله
22	لوبیا	اواخر مرداد ماه زمان کنترل شیمیایی پروانه لوبیا در صورت نیاز
24	توتون	اواخر مرداد ماه کنترل شیمیایی کرم قوزه در گیلان؛ گلستان و مازندران در مرحله اول

روزهای ماه	نوع محصول	شهریور ماه
1	آلو و گوجه	کنترل شیمیایی شپشک نخودی آلو و گوجه در مناطق مرتفع
2	توت	اوایل شهریور ماه مرحله سوم کنترل شیمیایی شپشک توت
3	مرکبات	از شهریور تا مهر ماه مرحله دوم کنترل شیمیایی کنه زنگار مرکبات در مناطق آلوده

4	چغندر قند	مرحله دوم کنترل شیمیایی زنجبرک چغندر قند و شته سیاه باقلا روی چغندر قند
5	نیشکر	اوایل شهریور ماه کنترل شیمیایی مرحله دوم کرم ساقه خوار نیشکر در خوزستان
15	مرکبات	اواسط شهریور تا اوایل مهر ماه مرحله دوم کنترل شیمیایی سپردار قهوه ای مرکبات در شمال کشور
	مرکبات	اواسط شهریور ماه مرحله دوم کنترل شیمیایی سپردار سیاه مرکبات
	برنج	اواسط شهریور ماه مرحله دوم کنترل شیمیایی کرم ساقه خوار سزامیا در فارس؛ خوزستان؛ ایلام؛ سیستان و بلوچستان
16	نیشکر	مرحله سوم کنترل شیمیایی کرم ساقه خوار نیشکر ده روز پس از مرحله اول در خوزستان
17	سیب زمینی	اواسط شهریور ماه کنترل شیمیایی بید سیب زمینی
	توتون	اواسط شهریور ماه کنترل شیمیایی کرم قوزه در گیلان؛ گلستان و مازندران در مرحله دوم
18	پنبه و توتون	نیمه دوم شهریور ماه مرحله سوم کنترل شیمیایی کرم غوزه پنبه در مزارع پنبه و توتون در شمال کشور
19	پنبه	نیمه دوم شهریور ماه کنترل شیمیایی عسلک پنبه در داراب
20	گلادی	کنترل شیمیایی پسیل گلادی
28	توتون	اواخر شهریور کنترل شیمیایی شته توتون در صورت ۲۰٪ آلودگی در شمال کشور
30	درختان میوه	اواخر شهریور ماه مرحله سوم کنترل شیمیایی کنه قرمز اروپایی درختان میوه در ارومیه و خوی

روزهای ماه	نوع محصول	مهر ماه
1	سیب	زمان کنترل مکانیکی کرم سیب در باغات
2	مرکبات	شروع مرحله سوم کنترل شیمیایی شپشک سان روزه روی مرکبات در گیلان
3	پسته	آغاز پاییز زمان کنترل مکانیکی زنبورهای مغزخوار پسته با جمع آوری و انهدام میوه های آلوده و کنترل زراعی با شخم پای درختان

4	برنج	اوایل پاییز شروع کنترل بیولوژیکی کرم سبز برگخوار برنج با استفاده از زنبور پارازیت شفیره از خانواده Ichneumonidae در مناطق شمالی
5	پنبه	نیمه اول مهرماه کنترل شیمیایی عسلک پنبه در گرمسار
6	سیب زمینی	پاییز کنترل بیولوژیکی سوسک کلرادوی سیب زمینی با اسپورپاشی قارچ <i>Bovaria basiana</i> بر روی خاک مزارع سیب زمینی
7	مزارع سبزی و صیفی	طعمه پاشی مسموم علیه راب خانگی در مزارع سبزی و صیفی در نواحی خزری
8	کلم و کلزا	پاییز زمان کنترل شیمیایی شته مومی کلم در مزارع کلم و کلزا
9	کلم	زمان کنترل شیمیایی راب زرد در مزارع کلم
11	گندم	زمان کنترل زراعی پروانه خوشه خوار گندم با انجام شخم عمیق پاییزه جهت کاهش جمعیت این پروانه ها
12	آفتابگردان	اجرای شخم عمیق پاییزه پس از برداشت محصول جهت کاهش جمعیت شفیره های پروانه دانه خوار آفتابگردان
13	سویا	اجرای شخم عمیق پاییزه پس از برداشت محصول سویا جهت انهدام لاروهای زمستانه آفت پروانه دانه خوار سویا
19	سبزی و جالیز	اوایل پاییز کنترل شیمیایی و طعمه مسموم علیه حلزون ها و راب در شمال ایران
20	خرما	پاییز کنترل شیمیایی موریانه خرما در مرحله اول در مناطق خرما خیز
31	گندم	پاییز کنترل شیمیایی موش ورامین موش <i>تاترا</i> و مریون ها با طعمه مسموم در اکثر مزارع غلات در نقاط مختلف ایران

روزهای ماه	نوع محصول	آبان ماه
1	گندم	شروع مبارزه شیمیایی با سوسک سیاه گندم، در شمال ایران و مناطق مرکزی
2	خرما	کنترل شیمیایی سپردار معمولی خرما در مرحله سوم در جنوب کشور
3	خرما	کنترل شیمیایی مرحله سوم شپشک شفاف خرما در جنوب کشور

4	برنج	کنترل علف های هرز مزارع برنج در حاشیه مزارع و سوزاندن آنها جهت کنترل کرم ساقه خوار برنج در شمال ایران
5	گندم	کنترل شیمیایی زنجبرک های گندم در صورت وجود جمعیت اقتصادی
6	گلرنگ و آفتابگردان	اجرای شخم پاییزه در جهت کاهش جمعیت کرم طوقه بر در مزارع گلرنگ و آفتابگردان و اکثر گیاهان خانواده های کاسنی
7	کاهو	کنترل شیمیایی مزارع کاهو علیه لیسک در شمال ایران

روزهای ماه	نوع محصول	آذر ماه
1	گندم	شروع کنترل شیمیایی سوسک سیاه گندم در شمال و مرکز ایران
2	خرما	کنترل شیمیایی مرحله چهارم شپشک شفاف خرما در جنوب کشور
3	کاهو	کنترل شیمیایی مزارع کاهو علیه لیسک در شمال ایران
4	مرکبات	پاییز زمان کنترل شیمیایی حلزون ها و راب در شمال ایران و سایر مناطق کشت

روزهای ماه	نوع محصول	دی ماه
2	پسته	زمان کنترل مکانیکی سرشاخه خوار پسته با جمع آوری و سوزاندن شاخه های آلوده درختان پسته
3	انار	زمان کنترل مکانیکی کرم گلوگاه انار و جمع آوری و سوزاندن میوه های آلوده و کنترل زراعی با انجام شخم پای درختان
4	انار	زمان کنترل شیمیایی شته سبز انار در زمستان در صورت نیاز
5	انجیر	زمان کنترل زراعی بید انجیر با انجام شخم پای درختان انجیر

6	گیلاس و آلبالو	زمان کنترل زراعی زمستانه علیه سرخرطومی گیلاس با انجام شخم پای درختان گیلاس و آلبالو
7	مرکبات	مرحله اول کنترل شیمیایی سپردار قهوه‌ای مرکبات
8	گندم	زمان مبارزه زراعی با سوسک قهوه‌ای گندم، پروانه خوشه خوار گندم، زنبور ساقه خوار غلات، تریپس گندم با انجام شخم
9	پنبه	زمان مبارزه زراعی با کرم غوزه، کرم خاردار، کرم برگخوار، و شب پره گاما با انجام شخم در گلستان، مازندران، خراسان و اردبیل
10	سوژا	زمان کنترل زراعی (شخم) علیه پروانه دانه خوار سوژا
11	همه محصولات	زمان مبارزه زراعی با بسیاری از آفات زراعی و باغی با انجام شخم
14	خربزه	زمستان دو شخم برگرداندار و قلمی علیه سرکوب شفیره های مگس خربزه
20	نیشکر	در فصل سرما کنترل شیمیایی موش ورامین در صورت نیاز با طمعه مسموم
25	کنجد	دی ماه شخم عمیق پس از برداشت محصول کنجد جهت کاهش جمعیت پروانه دانه خوار کنجد
27	خرما	زمستان کنترل شیمیایی موریانه خرما در مرحله دوم در مناطق خرما خیز

روزهای ماه	نوع محصول	بهمن ماه
1	مرکبات	کنترل شیمیایی سپردار قهوه‌ای مرکبات (مرحله دوم)
6	شلغم	شخم زمستانه به صورت عمیق جهت کاهش شفیره های زمستانه سفیده شلغم
8	گلرنگ	اوایل بهمن ماه کشت گلرنگ جهت بر هم زدن دوره فعالیت مگس گلرنگ و جلوگیری از خسارت آن
10	کلزا و منداب	بهمن و اسفند ماه کنترل شیمیایی لاروهای سوسک منداب در مزارع کلزا، کلم ها، تربچه و منداب در صورت وجود جمعیت اقتصادی آفت

روزهای ماه	نوع محصول	اسفند ماه
1	گیلاس و آلبالو	زمان کنترل زراعی مگس گیلاس درختان میوه گیلاس و آلبالو با انجام شخم زمستانه در اکثر مناطق کشور
2	پسته	اوایل اسفند ماه زمان کنترل بیولوژیکی پروانه چوبخوار پسته (<i>Kermania</i>) با رهاسازی زنبور پارازیت از خانواده Braconidae
3	پسته	اوایل اسفند ماه کنترل شیمیایی زنجبرک پسته در رفسنجان و کرمان
4	مرکبات	نیمه اول اسفندماه کنترل شیمیایی سپردار قهوه ای مرکبات در (مرحله سوم)
5	خرما	اوایل اسفند ماه کنترل شیمیایی سپردار معمولی خرما در مرحله اول
6	نیشکر	زمان کنترل زراعی کرم ساقه خوار نیشکر با انجام شخم عمیق
8	پیاز	اسفند ماه عدم سمپاشی بی رویه در مزارع پیاز در خوزستان جهت حفظ سنک شکارچی <i>Orius</i> و کفشدوزک ۷ نقطه ای و لارو بالتوری و گونه ای مگس سیرفید برای کنترل تریپس پیاز
	زیتون	آخر زمستان کنترل شیمیایی پسیل زیتون در مرحله اول در زمان قبل از تخمیزی و در مرحله دوم در زمان ظهور حداکثر پوره ها در طارم؛ رودبار و فارس
15	برنج	اواخر زمستان کنترل زراعی کرم ساقه خوار برنج با انجام شخم مناطق شمالی
16	گندم	اسفند ماه کنترل شیمیایی سن گندم در حیرفت، کهنوج (استان کرمان)، داراب (فارس) و سراوان (بلوچستان)
19	نیشکر	اواسط اسفند تا اواخر اردیبهشت ماه نصب تله کارت های (Telecard) حاوی زنبور پارازیتوئید <i>Platytenomus hylas</i> در ارتفاع ۵۰ سانتی متری مزارع نیشکر هفت تپه جهت کنترل کرم ساقه خوار نیشکر
21	یونجه	کنترل مکانیکی سرخرطومی برگ و سن سبز یونجه و زنبور بذرخوار با سوزاندن نقاط آلوده مزرعه یونجه بوسیله شعله افکن
	گندم	نیمه دوم اسفند به بعد کنترل شیمیایی و طمععه مسموم علیه ملخ شاخک کوتاه <i>Sphingonatus</i> در مزارع غلات در خراسان؛ سمنان؛ سیستان و بلوچستان
22	چغندر قند	اسفند ماه زمان کنترل علف های هرز حاشیه و داخل مزارع چغندر قند جهت کاهش خسارت سرخرطومی های چغندر قند
23	پسته	اواخر زمستان کنترل شیمیایی پیش بهاره در زمان تورم جوانه های درخت پسته علیه پسیل پسته در مناطق الوده
	انبه	اواخر زمستان تا اوایل بهار کنترل شیمیایی زنجبرک در زمان تورم جوانه های گل در جنوب ایران
24		

	زعفران-	نیمه دوم اسفند به بعد کنترل شیمیایی ملخ شاخک کوتاه <i>Sphingonatus</i> با طمعه مسموم در مزارع زعفران در خراسان رضوی و جنوبی
25	گندم	اواخر زمستان تا اوایل بهار کنترل موش مغان با طمعه مسموم در اردبیل فارس ایلام خراسان گیلان گلستان کرمان تهران اصفهان همدان کردستان خوزستان آذربایجان شرقی و غربی مرکزی قزوین
26	یونجه	اواخر زمستان کنترل شیمیایی سرخرطومی برگ یونجه در صورت نیاز
	گندم	نیمه دوم اسفند تا اردیبهشت کنترل شیمیایی و طمعه مسموم علیه ملخ مراکشی در مزارع گندم در خراسان رضوی جنوبی؛ قزوین؛ سمنان؛ آذربایجان شرقی غربی؛ گیلان؛ ایلام، تهران؛ همدان؛ گلستان؛ زنجان؛ چهارمحال بختیاری
27	هلو	اسفندماه کنترل شیمیایی شته خالدار هلو
	گندم	اواخر زمستان کنترل موش کلاهو با طمعه مسموم در خراسان همدان قزوین زنجان کردستان
	گندم	نیمه دوم اسفند به بعد کنترل شیمیایی و طمعه مسموم علیه ملخ بومی قم <i>Thisoicetrnus</i> و ملخ <i>Decorana</i> و پیشانی سفید در مزارع غلات در کرمان؛ خراسان؛ هرمزگان و سیستان و بلوچستان
	زیره	نیمه دوم اسفند به بعد کنترل شیمیایی ملخ شاخک کوتاه <i>Sphingonatus</i> با طمعه مسموم در مزارع زیره در خراسان؛ سمنان؛ سیستان و بلوچستان
	درختان میوه	اواخر زمستان کنترل شیمیایی (تهیه طمعه مسموم) علیه موش ورامین در باغات میوه در اغلب نقاط ایران
31	درختان میوه	کنترل پیش بهار در اسفند با روغن برای کنه قرمز اروپایی در روی درختان میوه در ارومیه ،
	گندم	اواخر زمستان کنترل شیمیایی موش ورامین مریون ها و موش تاترا با طمعه مسموم در مزارع گندم و غلات در اکثر نقاط ایران

نکات مهم در اجرای کنترل تلفیقی آفات

- ۱- همواره در اجرای استفاده از سموم شیمیایی با کارشناسان گیاهپزشکی مشورت نموده و خودسرانه اقدام به سمپاشی نکنید.
- ۲- رعایت تناوب سالانه در کاربرد استفاده از سموم ضروری است تا آفات در برابر یکنوع سم خاص مقاوم نشوند (مگر در موارد خاص).
- ۳- ضدعفونی بذور قبل از کشت بسیار ضروری است و از خسارات بعدی جلوگیری می کند.
- ۴- رعایت بهداشت زراعی و بهداشت ادوات کشاورزی بسیار حائز اهمیت است و از نقل و انتقال بذور علف های هرز و تخم حشرات از مزرعه ای به مزرعه دیگر جلوگیری می کند.
- ۵- زمان انجام سمپاشی (در ساعات گرم روز نباشد) و نیز اقدام به سمپاشی در هوای آرام (عدم سمپاشی در باد و طوفان) ایده آل و دز مصرفی سم طبق بروشور مربوطه یا نظر کارشناس گیاهپزشک می بایست انجام گیرد.
- ۶- حین سمپاشی باید از لوازم ایمنی مناسب نظیر: دستکش، لباس کار، ماسک و کلاه استفاده نمود.
- ۷- تنظیم تاریخ مناسب کشت در هر منطقه باید با نظر کارشناسان صورت گیرد.
- ۸- شخم عمیق زمستانه مزرعه در زمستان تخم، لارو، شفیره و حشرات کامل زمستان گذران آفات را نابوده کرده و در کاهش خسارت بسیار موثر است.
- ۹- استفاده از روش های مناسب آبیاری توصیه شده ضروری است.
- ۱۰- در کنترل دانه های روغنی هیچگاه از سموم فسفره استفاده نشود.
- ۱۱- آزمون خاک و تجزیه عناصر آن قبل از کشت محصولات زراعی ، ما را در کوددهی مناسب یاری خواهد نمود.
- ۱۲- در استفاده از کودهای دامی، باید کودهای کاملاً پوسیده شده را بکار برد (رنگ آنها قهوه ای تیره تا سیاه شده باشد).
- ۱۳- تناوب زراعی در کشت محصولات طبق نظر کارشناسان کشاورزی از خطر و خسارت اقتصادی آفات جلوگیری خواهد نمود.
- ۱۴- در کشت محصولات زراعی از بذور گواهی شده، بوجاری شده و با قوه نامیه بالا استفاده کنید.
- ۱۵- در استفاده از سموم شیمیایی به دوره کارانس آنها توجه کامل داشته باشید.
- ۱۶- استفاده از ارقام متحمل یا مقاوم شناسایی شده یا توصیه شده در هر منطقه، خسارت اقتصادی آفات را کاهش خواهد داد.
- ۱۷- استفاده از ادوات کشاورزی مکانیزه در مراحل مختلف کاشت، داشت و برداشت محصول، از میزان تلفات محصول خواهد کاست.
- ۱۸- باید دانست ، همیشه یک روش یا اقدام کنترلی به تنهایی در کاهش خسارت آفات موثر نخواهد بود، بلکه در قالب مدیریت تلفیقی و استفاده متناسب از روش های مناسب زراعی، مکانیکی، بیولوژیکی و البته با راهنمایی کارشناسان طی یک یا چند دوره زمانی، نتیجه بهتری ایجاد خواهد نمود.
- ۱۹- جهت احداث باغ باید از قلمه های سالم و مورد تایید سازمان کشاورزی و ارقام توصیه شده استفاده کرد.
- ۲۰- برای کشت محصولات زراعی باید فقط از بذور مورد تایید موسسه ثبت و گواهی نهال و بذر استفاده نمود.

- Ali, M. F. and Morgan, E. D.** 1990. Chemical communication in insect communities: a guide of insect pheromones with special insects. Biological Reviws of the Cambridge Philosophical Society, 65: 227-247.
- Bardner, R. and Fletcher, K.E.** 1974. Insect infestations and their effects on the growth and yield of field crops: a review. Bulletin of Entomological Research, 64: 141-160.
- اسماعیلی، م.، میرکریمی، ا. و آزمایش فرد، پ. ۱۳۷۴. حشره شناسی کشاورزی. انتشارات دانشگاه تهران، چاپ سوم، ۵۵۰ صفحه.
- بهداد، ابراهیم، ۱۳۸۱. حشره شناسی مقدماتی و آفات مهم گیاهی ایران، نشر یادبود، اصفهان، چاپ اول، ۸۴۰ ص.
- پژمان، حسین، ۱۳۸۶. راهنمای خرما (کاشت، داشت و برداشت)، نشر آموزش کشاورزی، چاپ دوم، ۲۸۶ ص.
- پناهی، حسین و همکاران، ۱۳۸۰. راهنمای پسته (کاشت، داشت و برداشت)، نشر آموزش کشاورزی، چاپ اول، ۱۴۷ ص.
- ثنایی، غ. ح. ۱۳۷۷. روش‌های شیمیایی مبارزه با بندپایان ناقل و آفاتی که از نظر بهداشت اهمیت دارند (چاپ دوم). انتشارات دانشگاه تهران، ۱۵۱ صفحه.
- حبیبیان، ع. ح. ۱۳۶۰. بررسی امکان مبارزه بیولوژیک با سپردار توت. نشریه آفات و بیماری‌های گیاهی، شماره ۱، جلد ۴۹، صفحات ۶۵-۷۲.
- خانجانی، م. ۱۳۷۹. مدیریت تلفیقی سرخرطومی برگ یونجه و علف‌های هرز چین اول در همدان. گزارش نهایی طرح پژوهشی، (منتشر نشده)، معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه بوعلی سینا، ۲۳۵ صفحه.
- خانجانی، محمد، ۱۳۸۳. آفات گیاهان زراعی ایران، انتشارات دانشگاه بوعلی سینا-همدان، چاپ اول، ۷۳۱ ص.
- خانجانی، محمد، ۱۳۸۵. آفات سبزی و صیفی ایران، انتشارات دانشگاه بوعلی سینا-همدان، چاپ دوم، ۴۶۸ ص.
- خانجانی، م. ۱۳۸۵. بررسی روش‌های کنترل تلفیقی آفات و علف‌های هرز جهت تولید بذر از چین اول در یونجه‌های چند ساله همدان. وزارت جهاد کشاورزی (منتشر نشده)، ۶۵ صفحه.
- خانجانی، م. و پورمیرزا، ع. ا. ۱۳۸۳. مقایسه روش‌های مختلف سرخرطومی یونجه در همدان. نامه انجمن حشره شناسی ایران. جلد (۱): ۸۳-۹۵.
- خانجانی، م. و پورمیرزا، ع. ا. ۱۳۸۴. سم شناسی (چاپ دوم). انتشارات دانشگاه بوعلی سینا، ۴۴۵ صفحه.
- خانجانی، م. و حداد ایرانی نژاد، ک. ۱۳۸۵. کنه‌های زیان‌آور محصولات کشاورزی ایران. انتشارات دانشگاه بوعلی سینا، ۵۲۷ صفحه.
- خانجانی، م. و سلیمانی پری، م. ج. ۱۳۸۴. مدیریت کنترل تلفیقی آفات، بیماری‌ها و علف‌های هرز یونجه در ایران. سازمان تحقیقات کشاورزی، معاونت آموزش و تجهیز نیروی انسانی، دفتر خدمات تکنولوژی آموزشی، ۲۲۲ صفحه.
- خانجانی، م. و میراب بالو، م. ۱۳۸۳. کنترل غیرشیمیایی آفات مکنده گیاهان بوته‌ای زینتی در مناطق غربی ایران. اولین جشنواره و همایش گل و گیاهان زینتی مناطق گرمسیری، خوزستان، دزفول، صفحه ۲۶.
- خانجانی، محمد؛ فرقانی، سیدحمیدرضا؛ هنرپرور، نازیلا و سیدعلی فرقانی، ۱۳۸۶. لوح فشرده آموزشی آفات بیماری‌ها و علف‌های هرز حبوبات، نشر آموزش کشاورزی، شماره ۶۵،
- رجبی، غلامرضا و مهوش بهروزین، ۱۳۸۳. راهنمای آفات و بیماری‌های مزارع گندم ایران، نشر آموزش کشاورزی، چاپ اول، ۱۱۲ ص.
- رخشانی، ا. ۱۳۸۱. اصول سم شناسی کشاورزی (آفت‌کش‌ها). چاپ اول، انتشارات فرهنگ جامع، ۳۷۴ صفحه.
- شایگان، افلاطون؛ یزدانی، عباس و داوود ابوسعیدی، ۱۳۸۳. راهنمای آفات بیماری‌ها و علف‌های هرز پسته، نشر آموزش کشاورزی، چاپ اول، ۲۰۱ ص.

صائب، ح. ۱۳۸۲. استفاده از فرمون جنسی در مبارزه با کرم ساقه‌خوار برنج. مؤسسه تحقیقات برنج کشور، معاونت ترویج و نظام بهره برداری، دفتر برنامه‌ریزی رسانه‌های ترویجی، نشریه ترویجی، وزارت جهاد کشاورزی.

ظهوری، مجید؛ فرقانی، سیدحمیدرضا و محمدخانجانی، ۱۳۸۵. راهنمای انگور(کاشت،داشت و برداشت)، نشر آموزش کشاورزی، چاپ اول، ۲۶۰ص.

فرقانی، سید حمید رضا؛ فرقانی، سید علی؛ عالیشاه عمران و نازیلا هنرپرور، ۱۳۸۸. کاشت داشت برداشت پنبه در ایران ، نشر آموزش کشاورزی، چاپ اول، ۲۳۸ ص.

کریوخین، گ. ا. ۱۳۲۶. سپردار بنفش زیتون. نشریه آفات و بیماری‌های نباتی، شماره ۶-۷، صفحات ۶۹-۷۹، آزمایشگاه اداره کل دفع آفات نباتی، وزارت کشاورزی، تهران.

کاظمی، م. ح. ۱۳۷۴. کنترل میکروبی آفات و بیماری‌های گیاهی (ترجمه). دانشگاه تربیت معلم تبریز، انتشارات عمیدی، ۱۶۷ صفحه.

مستعان، م. ۱۳۵۷. گزارش طرح بررسی کنه قرمز اروپایی در آذربایجان غربی. گزارش آزمایشگاه بررسی آفات و بیماری‌های گیاهی ارومیه، صفحات ۴۴-۵۳.

مصلی نژاد، هادی؛ نوروزیان، مریم و احمد محمد بیگی، ۱۳۸۱. فهرست سموم آفات بیماری ها و علف های هرز مهم و توصیه شده، نشر آموزش کشاورزی، ۱۱۲ص.